

Fuglen er landet på Arbejdermuseet & ABA

- historien om Villy Fuglsangs arkiv

Af Jesper Jørgensen,
arkivar

Villy Fuglsang døde i september 2005 efter et meget langt liv i kommunismens tjeneste. Han huskes især for sin deltagelse i den Spanske Borgerkrig samt for sin internering i Horserødlejren og i den tyske koncentrationslejr Stutthof under 2. Verdenskrig. Begivenheder, der forfulgte Villy resten af livet, og som også har sat sig spor i det arkiv, der er nu oprettet efter ham her på Arbejdermuseet & ABA.

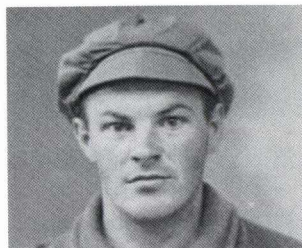
Spanien og Stutthof

Villys Fuglsangs liv tog sin begyndelse den 17. april 1909 ved Radstrupgaard mellem Odense og Kerteminde, hvor faderen arbejdede som fodermester. Familien flyttede under opvæksten meget rundt mellem herregårde på Fyn og i Jylland. Efter realskolen valgte Villy at gå i faderens fodspor. Han blev først foderelev, siden fodermester. Han overtog også faderens politiske interesse, læsningen af kommunisternes Arbejderbladet og

interessen for landarbejdernes kår og udviklingen i Sovjetunionen. I 1928 gik Villy skridtet videre og blev optaget i Danmarks Kommunistiske Ungdom (DKU).

I 1934 blev Villy Fuglsang valgt ind i DKU's hovedbestyrelse, og året efter blev han udvalgt til (bl.a. sammen med den senere DKU-formand, Alvilda Larsen) at deltage på et halvandet år langt partikursus på den Internationale Leninskole i Moskva. Villy nåede imidlertid ikke, at fuldføre hele kurset, for i efteråret 1936 meldte han sig som frivillig i kampen mod den fascistiske opstand i Spanien. Under opholdet i Spanien i 1937-38 blev Villy bl.a. udpeget til at være politisk kommissær i de Internationale Brigaders Martin Andersens Nexø-kompagni, hvor de fleste danske frivillige var placeret.

Tilbage i Danmark blev Villy Fuglsang sendt til Aalborg, hvor han snart fandt sin Elna. De blev gift i oktober 1940, men kun 8

Inden Villy tog til Spanien i begyndelsen af 1937, fik han en kort militæruddannelse i Sovjet. Billedet skal være taget i den forbindelse.

måneder senere, den 22. juni 1941, blev de ufrivilligt skilt fra hinanden. Grunden var den tyske besættelsesmagts krav om internering af ledende, danske kommunister som følge af, at Tyskland samme dag var gået i krig mod Sovjetunionen. Villy blev arresteret og endte i Horserødlejren ved Helsingør. Efter den danske regerings tilbagetræden i august 1943, blev Fuglen, et tilnavn som Villy fik af kammeraterne i Horserød, og 149 andre, der ikke nåede at flygte fra lejren, overflyttet til KZ-lejren Stutthof ved Danzig (Gdansk). Livet i Stutthof var, med Villys egne ord, "som i en anden verden", og kom til at mærke ham resten af

livet. En af de hårde prøvelser var adskillelsen fra Elna, hvilket man kan få en fornemmelse af i de mange breve, de to unge mennesker udvekslede med hinanden under interneringsperioden og som nu indgår i arkivet.

Partisoldat

I efterkrigstiden fik Villy Fuglsang en central placering i DKP. Ved valget i efteråret 1945 blev han valgt ind i Folketinget, hvor han i alt kom til at sidde i tre perioder: 1945-1947, 1950-1960 og 1973-1978. I partiet var Villy valgt medlem af centralkomiteen fra 1939 til 1990, ligesom han i perioder var sekretær, medlem af forretningsudvalget og formand for det nordjyske distrikt. Efter Berlinmurens fald fulgte Villy med den hårde kerne over i Kommunistiske Parti i Danmark (KPiD), hvor han var i landsledelsen til sin død.

Han beskæftigede sig i sin lange politiske karriere især med landsbrugsområdet, men også den interne partiskoling og arbejderbevægelsens historie stod ham nært. I de sidste år

kom det historiske perspektiv mere i fokus. Især tiden som frivillig i den Spanske Borgerkrig og opholdet i Stutthof blev omdrejningspunkter i hans mange mundtlige og skriftlige indlæg i den offentlige debat. Han var en afholdende, beskeden og hårdtarbejdende partisoldat af den gamle skole fra 1930'erne, der troede på Sovjetunionen og kommunismen til det sidste.

Arkivet

Efter Villy Fuglsangs død tog Arbejdermuseet & ABA kontakt til datteren, Gerd Fuglsang, der i første omgang ikke mente, at der var så meget efterladt. Elna skulle efter sigende løbende have "ryddet op" i papirerne for at få plads i deres lille to-værelseslejlighed i Aalborg. Heldigvis var der dog bevaret noget.

Helt enestående er den førømtalte brevveksling mellem Elna og Villy under krigen. De ca. 370 breve er godt nok skrevet under censur og indeholder derfor ikke politisk stof, men tilgængæld er korrespondancen hjerteskræende gripende som en menneskelig skæbnefortælling. Det er

kort sagt en kærlighedshistorie. Derudover er der i arkivet en god samling af Villys personlige optegnelser, der ikke mindst omhandler døds marchen, som Stutthoffangerne blev sendt ud på, da russerne i de sidste måneder af krigen rykkede frem fra øst. Arkivet, der består af 18 arkivkasser, indeholder også Villys lommebøger med spredte notater fra 1940 og frem, breve fra familien, manuskripter m.m. fra perioden 1937-2005. En registrant over arkivet kan findes via www.aba.dk.

Litteratur

Villy Fuglsang: Som jeg husker det. Aalborg, 1985.

Ole Sohn: Der var bud efter dem. Fire skæbnefortællinger fra 30'ernes revolutionære miljø. Vindrose, 1994.

Stutthof ved Danzig (Gdansk). Under opholdet skrev Villy og hans kone Elna mange breve til hinanden. Som man kan se af konvolutten, blev brevene åbnet og censureret.